

Advies Verzameldecreet nieuw Strafwetboek

**Aanbevelingen bij de aanpassingen van de Vlaamse
strafbepalingen aan het nieuwe Strafwetboek en de
gevolgen voor personen met een handicap**

Noozo vzw | info@noozo.be | 02 274 00 31 | www.noozo.be
Vooruitgangstraat 323 bus 7, 1030 Brussel
Ondernemingsnr. 0778291475 | RPR Brussel

Advies

Adviesvraag: Voorontwerp van decreet tot wijziging van verschillende regelingen, wat betreft de actualisering van de Vlaamse strafbepalingen in het kader van het Strafwetboek van 8 april 2024

Advies op vraag van: Zuhail Demir, Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Ontvangst adviesvraag: 14 september 2026

Datum van publicatie: 23 oktober 2026

Contactpersonen: Bram Bogaerts | bram@noozo.be
Veronique Deblon | veronique@noozo.be

Inhoud

1	Samenvatting.....	4
2	Situering	5
3	Aandachtspunten	7
3.1	Leerplicht	7
3.2	Toegankelijkheid van publieke plaatsen voor personen met een assistentiehond	10
3.3	Wijzigingen van het Groeipakketdecreet	12
3.4	Maatwerk en sociale economie	13
4	Eindnoten.....	14

1 Samenvatting

Het voorontwerp van decreet past de bestaande regelgeving aan het nieuwe Strafwetboek van 8 april 2024 aan.

De wijzigingen zijn vooral technisch en hebben doorgaans geen inhoudelijke gevolgen. Het doel is om de regelgeving leesbaar te houden en in overeenstemming te brengen met het nieuwe Strafwetboek en het nieuwe systeem van straffen.

Voor inbreuken op de sociale wetgeving blijft het bestaande systeem van vijf sanctieniveaus behouden. Deze bepalingen uit de materiewetten (sociale decreten) worden samengevoegd in het decreet houdende sociaalrechtelijk toezicht (DST).

NOOZO steunt de aanpassing, maar benadrukt dat ook technische wijzigingen gevolgen kunnen hebben voor personen met een handicap en hun gezinnen. Daarom vraagt NOOZO om de nodige verduidelijkingen op te nemen in de memorie van toelichting.

Onze belangrijkste aandachtspunten zijn:

Leerplicht:

- ✓ Beoordeel dossiers over de leerplicht zorgvuldig wanneer passend onderwijs ontbreekt. Breng ook informele weigeringen, definitieve uitsluitingen en andere vormen van uitsluiting in kaart. Voorkom dat ouders onterecht verantwoordelijk worden gesteld omdat een formeel bewijsstuk of een registratie door de school ontbreekt.
- ✓ Voorkom dat boetes per kind zich opstapelen bij gezinnen die de leerplicht niet kunnen realiseren omdat er geen aangepast onderwijsaanbod is.

Toegankelijkheid van publieke plaatsen voor personen met een assistentiehond:

- ✓ Verduidelijk wat de toevoeging van het woord 'opzettelijk' betekent in de strafbepaling over toegang met een assistentiehond. Het moet gaan om het bewust weigeren van de

toegang, zonder dat een specifiek discriminerend motief moet worden aangetoond.

- ✓ Waarborg dat het toegangsrecht van personen met een assistentiehond effectief gehandhaafd blijft. Voorkom dat de toevoeging van het woord 'opzettelijk' de bewijsdrempel verhoogt en weigeringen moeilijker strafbaar maakt.

Wijzigingen van het groeipakket:

- ✓ Leg de bewijslast voor het aantonen van opzet duidelijk bij de vervolgende overheid. Verduidelijk dat 'opzettelijk' betekent dat iemand bewust een onjuiste of onvolledige verklaring aflegt. Een foutieve verklaring is niet automatisch opzettelijk.
- ✓ Zorg voor heldere en toegankelijke communicatie over meldings- en verklaringsverplichtingen en over de manier waarop gezinnen fouten kunnen rechtzetten voordat een strafrechtelijk traject wordt opgestart.

Maatwerk en sociale economie:

- ✓ Zorg dat een toegankelijke rechtsbescherming van personen met een handicap behouden blijft bij de overheveling van sanctiebepalingen naar het decreet sociaalrechtelijk toezicht (DST).
- ✓ Garandeer dat de beroepsmogelijkheden even toegankelijk blijven als onder de vroegere materiewetten. Behoud ook de bevoegde beroepsinstantie en de beroepstermijn.

2 Situering

Dit advies gaat over het voorontwerp van decreet tot wijziging van verschillende regelingen, wat betreft de actualisering van de Vlaamse strafbepalingen in het kader van het strafwetboek van 8 april 2024 (hierna: verzameldecreet nieuw Strafwetboek).ⁱ Het nieuwe Strafwetboek werkt met strafniveaus in plaats van afzonderlijke straffen per misdrijf. Daarom past Vlaanderen zijn regelgeving aan om verouderde verwijzingen en strafbepalingen te

vervangen. Zo worden de regels duidelijker en afgestemd op het nieuwe Strafwetboek.

De memorie van toelichting stelt dat het voorontwerp geen impact heeft op de grondrechten en op het gelijkheidsbeginsel. De meeste wijzigingen zijn technisch en veranderen inhoudelijk weinig. Bestaande straffen worden omgezet naar het best passende strafniveau. Waar nodig worden straffen aangepast en wordt duidelijker aangegeven of een misdrijf opzettelijk moet zijn gepleegd. De oude omschrijving "wetens en willens" wordt vervangen door het woord "opzettelijk".

Voor het beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie blijft het bestaande systeem van vijf sanctieniveaus behouden. Dit systeem is specifiek afgestemd op sociale inbreuken en blijft aansluiten bij het Sociaal Strafwetboek. Deze bepalingen uit de materiewetten (sociale decreten) worden samengevoegd in het decreet houdende sociaalrechtelijk toezicht (DST).

Ook de wijzigingen aan de regelgeving over het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving zijn hoofdzakelijk technisch en brengen geen grote inhoudelijke veranderingen met zich mee.

Een aantal bepalingen uit het verzameldecreet raken rechtstreeks aan het leven van personen met een handicap en hun gezinnen. Daarom onderzocht NOOZO deze artikelen. Het gaat over de bepalingen rond:

- Leerplicht (artikel 5)
- VAPH-decreet (artikel 92)
- Gelijkekansendecreet (artikelen 95 tot 98)
- Assistentiehonden (artikel 101)
- Groeipakket (artikelen 132 tot 135)
- Niet-dringend liggend ziekenvervoer (artikel 136)
- Vlaamse sociale bescherming (artikelen 137 tot 139)

- Woonzorgdecreet (artikel 140)
- Maatwerk en sociale economie (artikelen 33 tot 91, 110 tot 112, 148 tot 150, 153 tot 155, 166 tot 170)

Bij veel van de wijzigingen over de bovenstaande onderwerpen hebben we geen opmerkingen. Over leerplicht, groeipakket, assistentiehonden en sociale economie formuleren we wel aandachtspunten.

Hoewel de wijzigingen voornamelijk technisch zijn, is het belangrijk dat de omzetting naar het nieuwe Strafwetboek geen afbreuk doet aan de effectieve bescherming van de rechten van personen met een handicap. Ook technische wijzigingen kunnen gevolgen hebben voor personen met een handicap en hun gezinnen.

NOOZO vraagt daarom de impactanalyse aan te vullen met een toets aan het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Bij de omzetting van strafbepalingen moet de rechtsbescherming, toegankelijkheid en non-discriminatie van personen met een handicap gewaarborgd blijven. Daarom vragen wij om een aantal verduidelijkingen op te nemen in de memorie van toelichting.

3 Aandachtspunten

3.1 Leerplicht

Artikel 5 past de strafbepaling over de leerplicht (Wet betreffende de leerplicht van 29 juni 1983) aan het nieuwe Strafwetboek aan.

De boete op het niet-naleven van de leerplicht gaat van een verouderd symbolisch bedrag naar een maximale geldboete van 1.600 euro. De memorie van toelichting motiveert de strafverzwaring uitsluitend vanuit de situatie van ouders die ondanks preventieve acties 'uit manifeste onwil' de leerplicht niet naleven. Ook de regels over herhaling en uitstel van straf worden aangepast aan de algemene regels van het nieuwe Strafwetboek.

Nu kan bij herhaling binnen 5 jaar de straf onmiddellijk naar het volgende niveau stijgen. De boete geldt per minderjarige in het gezin, omdat elk kind een afzonderlijke leerplichtige is.

Aandachtspunten NOOZO:

Vooraleer een dossier aan het parket wordt overgemaakt, gaat AGODI (agentschap voor onderwijsdiensten) eerst grondig na of de leerling aan de leerplicht voldoet. Het agentschap controleert of alle leerplichtige kinderen in de leerlingendatabank zijn opgenomen. Kinderen zonder school worden niet rechtstreeks bij het parket gemeld als er een bewijsstuk is, zoals een weigering van inschrijving. Deze dossiers worden vergeleken met de ontvangen weigeringen van scholen via het inschrijvingsrecht. AGODI contacteert de ouders, werkt samen met lokale besturen en andere betrokken diensten en onderzoekt mogelijke oplossingen. Dat kan gaan over begeleiding, inschrijving in een school of een vrijstelling van de leerplicht. Bij huisonderwijs worden ook de nodige controles uitgevoerd. Pas wanneer deze stappen geen oplossing bieden, bundelt AGODI de relevante gegevens en bewijsstukken en bezorgt het dossier aan het bevoegde parket.

Zolang niets wijzigt aan de spijbelcontrole door het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) of het vervolgingsbeleid door de parketten, zien we vanuit NOOZO weinig bezwaren tegen een actualisering van de strafbaarstelling. Wel willen we wijzen op mogelijke moeilijkheden indien de procedure zou verstrengen.

Vooraleer de bewijslast bij weigering van inschrijving springt in het oog. Vele gezinnen met een kind met een handicap vinden geen passende school door een gebrek aan aangepast of beschikbaar aanbod. In de praktijk worden ouders vaak geconfronteerd met redenen voor afwijzing die niet altijd transparant of gerechtvaardigd zijn. Ouders signaleren ons dat scholen weigeringen niet altijd rapporteren. Daarnaast bestaan er ook talloze weigeringen 'onder de tafel' of vormen van uitsluiting die vaak onzichtbaar blijvenⁱⁱ. Een bewijs van een weigering is voor

ouders dan moeilijk te verkrijgen wanneer scholen informeel ontraden om er school te lopen.

Ook het Kinderrechtencommissariaat beschrijft in het dossier [Thuiszitters uit de schaduw](#) (2025)ⁱⁱⁱ dat kinderen maanden of zelfs jaren thuiszitten omdat ze geen geschikte school vinden. Ze wijzen er ook op dat niet alle leerlingen die thuiszitten, bekend zijn bij het departement Onderwijs. CLB's melden dat scholen een definitieve uitsluiting niet altijd doorgeven aan AGODI. Daardoor weten we dat er meer leerlingen lang thuiszitten na een definitieve uitsluiting dan er officieel geregistreerd zijn. Ook van de lokale overlegplatforms (LOP's) ontving het Kinderrechtencommissariaat gelijkaardige signalen.

Ouders kunnen op deze manier geconfronteerd worden met een leerplichtprocedure, ook wanneer hun beweegredenen verband houden met tekortkomingen in het onderwijs- of zorgaanbod. Het gaat hier niet alleen om te voldoen aan de leerplicht, maar ook het waarborgen van leerrecht.

NOOZO vraagt om een duidelijk onderscheid te maken tussen ouders die uit manifeste onwil de leerplicht niet naleven en ouders die daarin worden belemmerd door externe omstandigheden. Denk aan een onaangepast onderwijsaanbod voor hun kind met een beperking, een gebrek aan een geïntegreerde aanpak of gebrek aan bewijs van weigering(en). Dit als verzuim van leerplicht beschouwen, zou de schuld onterecht bij het kind of ouders leggen. NOOZO vraagt om dit in de memorie van toelichting te verduidelijken en ervoor te zorgen dat ouders in deze situatie niet onterecht worden bestraft.

Bij herhaling binnen vijf jaar stijgt de straf onmiddellijk naar het volgende niveau. Voor kwetsbare gezinnen die structureel moeilijkheden ondervinden om gepast onderwijs voor hun kind te vinden, houdt dit een risico op strafverzwaring in. Ook wanneer de oorzaak structureel is en niet zomaar aan de ouders te wijten valt. De boete geldt per leerplichtig kind. De boetes kunnen zich zo snel

opstapelen bij gezinnen met meerdere kinderen met een beperking.

Dit risico is bijzonder relevant voor leerlingen uit gezinnen die hoog scoren op de GOK-indicatoren. Zij lopen bijvoorbeeld aanzienlijk hoger risico op definitieve uitsluiting^{iv}. Ook problematische afwezigheid komt vaker voor in het deeltijds beroepsonderwijs (41,5%) en het buitengewoon secundair onderwijs (12,4%)^v. NOOZO vraagt om bij de beslissing tot vervolging en de bepaling van de straf uitdrukkelijk rekening te houden met de structurele drempels die gezinnen ondervinden bij het vinden van passend onderwijs.

Aanbevelingen

- ✓ Beoordeel dossiers over de leerplicht zorgvuldig wanneer passend onderwijs ontbreekt. Breng ook informele weigeringen, definitieve uitsluitingen en andere vormen van uitsluiting in kaart. Voorkom dat ouders onterecht verantwoordelijk worden gesteld omdat een formeel bewijsstuk of een registratie door de school ontbreekt.
- ✓ Voorkom dat boetes per kind zich opstapelen bij gezinnen die de leerplicht niet kunnen realiseren omdat er geen aangepast onderwijsaanbod is.

3.2 Toegankelijkheid van publieke plaatsen voor personen met een assistentiehond

De weigering van toegang tot een publieke plaats aan een persoon met een assistentiehond blijft strafbaar, met een straf van niveau 1. Artikel 101 past niet alleen een verwijzing naar het nieuwe strafwetboek toe, maar voegt ook het woord "opzettelijk" toe aan de strafbaarstelling. In het decreet van 2009 staat dat er een straf volgt voor "iedereen die een persoon met een assistentiehond het recht op toegang ontzegt".

Het woord 'opzettelijk' werd opgenomen om het artikel in overeenstemming te brengen met de systematiek van het nieuwe

Strafwetboek. Daarmee wordt expliciet aangegeven dat voor deze strafbaarstelling algemeen opzet als moreel bestanddeel vereist is.

Aandachtspunten NOOZO:

Deze nieuwe strafbepaling mag geen afbreuk doen aan de effectieve handhaving van het toegangsrecht. Vooral de toevoeging van "opzettelijk" verdient hier aandacht: het is belangrijk dat dit in de praktijk niet leidt tot een hogere bewijsdrempel waardoor weigeringen moeilijker te bestraffen worden. De bescherming van het recht van personen met een handicap om met een assistentiehond toegang te krijgen tot publieke plaatsen moet effectief blijven.

NOOZO vraagt om te verduidelijken wat de toevoeging van het woord 'opzettelijk' in deze context precies betekent. Met 'opzettelijk' wordt algemeen opzet bedoeld: de betrokkene weigert de toegang bewust en gewild. Niet het motief maakt het opzet, maar het bewust stellen van de strafbaar gestelde gedraging. De toevoeging van 'opzettelijk' mag bijgevolg niet worden gelezen als een vereiste dat bewezen moet worden dat de betrokkene specifiek wilde discrimineren.

Aanbevelingen:

- ✓ Verduidelijk wat de toevoeging van het woord 'opzettelijk' betekent in de strafbepaling over toegang met een assistentiehond. Het moet gaan om het bewust weigeren van de toegang, zonder dat een specifiek discriminerend motief moet worden aangetoond.
- ✓ Waarborg dat het toegangsrecht van personen met een assistentiehond effectief gehandhaafd blijft. Voorkom dat de toevoeging van het woord 'opzettelijk' de bewijsdrempel verhoogt en weigeringen moeilijker strafbaar maakt.

3.3 Wijzigingen van het Groeipakketdecreet

In de artikelen 138 en 189 van het Groeipakketdecreet uit 2018 wordt 'wetens en willens' vervangen door 'opzettelijk'.

Het gaat om:

- Wetens en willens onjuiste of onvolledige verklaringen afleggen om onterecht gezinstoelagen te verkrijgen of te behouden.
- Wetens en willens noodzakelijke verklaringen of inlichtingen niet verstrekken of weigeren te verstrekken om onterecht gezinstoelagen te verkrijgen of te behouden.
- Onterecht gezinstoelagen verkrijgen of behouden waarop men geen of slechts gedeeltelijk recht heeft, door wetens en willens onjuiste of onvolledige verklaringen af te leggen of noodzakelijke informatie achter te houden.

De strafvorken worden omgezet naar een straf van niveau 2, aangevuld met een straf van niveau 1. Het verplichte karakter van de bijkomende geldboete blijft behouden.

Aandachtspunten NOOZO:

Gezinnen met een kind met een handicap krijgen vaker te maken met meldings- en verklaringsverplichtingen, bovenop de vele administratie die ze al hebben.

NOOZO vraagt dat de bewijslast voor het opzet duidelijk bij de vervolgende overheid ligt en dat een foutieve verklaring niet automatisch als opzettelijk wordt beschouwd. Opzettelijk moet hier gelezen worden als een 'algemeen opzet', dus het moedwillig afleggen van een onjuiste of onvolledige verklaring.

Vanuit het oogpunt van gebruikers vraagt NOOZO ook om een heldere, toegankelijke communicatie over wat gezinnen moeten melden en hoe ze fouten kunnen rechtzetten, voordat een strafrechtelijk traject wordt overwogen.

Aanbevelingen:

- ✓ Leg de bewijslast voor het aantonen van opzet duidelijk bij de vervolgende overheid. Verduidelijk dat 'opzettelijk' betekent dat iemand bewust een onjuiste of onvolledige verklaring aflegt. Een foutieve verklaring is niet automatisch opzettelijk.
- ✓ Zorg voor heldere en toegankelijke communicatie over meldings- en verklaringsverplichtingen en over de manier waarop gezinnen fouten kunnen rechtzetten voordat een strafrechtelijk traject wordt opgestart.

3.4 Maatwerk en sociale economie

De strafbepalingen rond beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie (o.a. maatwerk bij collectieve of individuele inschakeling, werkplekieren, ...), worden telkens opgeheven en opgenomen in het decreet houdende sociaalrechtelijk toezicht (DST). Volgens de memorie van toelichting wijzigt er daarbij niets aan inbreukbepalingen of sancties.

Aandachtspunten NOOZO

De sanctiebepalingen uit onder meer de maatwerkdecreten worden overgeheveld naar het DST. Dat decreet voert een eigen schaal met vijf sanctieniveaus in. NOOZO heeft daar geen bezwaar tegen, zolang de rechtsbescherming van personen behouden blijft.

Wie een administratieve geldboete krijgt onder het DST kan daartegen in beroep gaan bij de arbeidsrechtbank. Deze beroepsweg gold ook al voor de regelgeving over maatwerk en werkplekieren. Waarschijnlijk blijft deze beroepsregeling behouden. De memorie van toelichting bevestigt dit echter niet uitdrukkelijk.

NOOZO vraagt uitdrukkelijk te bevestigen dat de beroepsmogelijkheden voor personen met een handicap even toegankelijk blijven als onder de vroegere materiewetten, en dat

ook de bevoegde beroepsinstantie en de beroepstermijn behouden blijven.

Aanbevelingen:

- ✓ Zorg dat een toegankelijke rechtsbescherming van personen met een handicap behouden blijft bij de overheveling van sanctiebepalingen naar het decreet sociaalrechtelijk toezicht (DST).
- ✓ Garandeer dat de beroepsmogelijkheden even toegankelijk blijven als onder de vroegere materiewetten. Behoud ook de bevoegde beroepsinstantie en de beroepstermijn.

4 Eindnoten

ⁱ Vlaamse Regering, "Voorontwerp van decreet tot wijziging van verschillende regelingen, wat betreft de actualisering van de Vlaamse strafbepalingen in het kader van het Strafwetboek van 8 april 2024" (11 september 2026), <https://themis.vlaanderen.be/files/a835c270-ac2c-11f1-b456-4f9ac1419b79/download?name=VR%202026%201109%20DOC.0977-2%20Verzameldecreet%20nieuw%20Strafwetboek%20-%20decreet%20BIS.pdf&content-disposition=inline>

ⁱⁱ Ouders voor inclusie. Rapport: geen school voor mijn kind (2024), <https://oudersvoorinclusie.be/wp-content/uploads/2024/11/Rapport-geen-school-voor-mijn-kind.pdf>

ⁱⁱⁱ Kinderrechtencommissariaat. Dossier: Thuiszitters uit de schaduw. Wat kinderen jongeren, ouders en professionals ons leren. (Brussel, september 2025), <https://share.google/ialLy4JZks4syQPCq>

^{iv} Kinderrechtencommissariaat. Thuiszitters uit de schaduw, p. 35.

^v Statistiek Vlaanderen. Problematische afwezigheden, (november 2025), <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/onderwijs-en-vorming/problematische-afwezigheden>